

τὸν πατέρα, διόπερ καὶ συμβασιλεὺς ἀνηγορεύθη προτιμηθεὶς τοῦ πρωτοτόκου. Ἐπὶ τέλους ὁμως ἤρχισε καὶ αὐτὸς νὰ φρίττη ἐπὶ τοῖς γενομένοις. Ἄλλ' ὁ πατὴρ ὠνόμαζεν ἀμφοτέρους γυναῖκας καὶ ἔλεγεν ὅτι δὲν νοοῦσι τὴν ἔννοιαν τῶν διαπραττομένων. Ὁ σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο, ὡς ἐβεβαίου, νὰ μείνωσιν αὐτοὶ μόνοι μετὰ τὸν θάνατόν του ὑπερέχοντες ἐν τῷ κράτει, προουθέντων ὅτι δὲν θέλει ἡσυχάσει εἰμὴ ὅταν κατορθώσῃ νὰ βλέπῃ περὶ αὐτὸν μόνον μακελλαρίους καὶ μάγγιπας καὶ μύρων ἐψητὰς, ἀνθρώπους δηλαδὴ τῆς ἐσχάτης τάξεως, μὴ δυναμένους ποτὲ νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν καθαίρεσιν τοῦ οἴκου του. Ἐν τούτης τάξεως, μὴ δυναμένους ποτὲ νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν καθαίρεσιν τοῦ οἴκου του. Ἐν τούτοις ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς ἦτο, ὡς πολλάκις εἶπομεν, ἀλλόκοτον κρῶμα κακίας καὶ ἀρετῆς. Ὅθεν, ἐνῶ ἐκακούργει τοσοῦτον ἀφειδῶς, ἀνέδειξε συγχρόνως πολλὰ τοῦ ἀρίστου κυβερνήτου προτερήματα. Ἀπηνῆς ὑπῆρξεν ὡς πρὸς τὰς ἀνωτέρας τῆς κοινωνίας τάξεις, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ δὲ ὁμίλου τῶν ἀνθρώπων πλείστην συνήθως κατέβαλλεν ἐπιμέλειαν. Περιέστειλε τὰς καταπιέσεις τῶν φορολόγων, ἀπηγόρευσε τὴν πώλησιν τῶν δημοσίων ὑπουργημάτων, ἐτιμῶρει ἀνηλεῶς τὴν ἀδικίαν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ κατήργησε τὸ πρότερον ἐπικρατοῦν ἀπάνθρωπον ἔθος τῆς ἀπογυμνώσεως τῶν ναυαγούντων, μὴ προσέξας εἰς τὴν διὰ τοῦτο δυσαρέσκεϊαν τῶν συγκλητικῶν καὶ τῶν ἀρχόντων, οἵτινες ὠφελούντο ἀπὸ τοῦ ἔθους ἐκείνου. Ἐπεχείρησε πρὸς τούτοις μεγάλα οἰκοδομήματα ἵνα παράσχη ἐπωφελῆ εἰς τὸ πλῆθος ἐνασχόλησιν, καὶ δώσῃ ἀφορμὴν κυκλοφορίας εἰς τὰ χρήματα καὶ ἐμψυχώσῃ τὰς τέχνας. Ἐπροστάτευσεν τοὺς πένητας κατὰ τῶν καταχορήσεων τῶν αὐλικῶν, καὶ ἔτυπεν, ὅπως βραδύτερον ὁ Πέτρος ὁ μέγας, ἰδιοχείρως διὰ τῆς βακτηρίας αὐτοῦ τοὺς ἀγαπητοτέρους τῶν φίλων ὅσοι κατηνάγκαζον τοὺς ἀπλοῦς πολίτας εἰς ἄμισθόν τινα πρὸς αὐτοὺς ὑπηρεσίαν. Τὸ δὲ σπουδαιότερον, ἐπεμελήθη τὰ γράμματα, αὐτὸς ὦν λόγιος ἀνὴρ, καὶ συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἑκατονταετηρίδας ὀσημέραι προαγομένου ἑλληνισμοῦ.

Ἐκ πρώτης λοιπὸν ὄψεως, ἂν ὁ Ἀνδρόνικος Κομνηνὸς ἐκακούργησεν ἐν πολλοῖς, ἐν πολλοῖς ὁμως πάλιν ἐθεράπευσεν τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, ἐξώσας τοὺς Φράγκους ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, περιέστειλε τὰς καταπιέσεις τῶν μεγιστάνων, ἐπροστάτευσεν τὸν λαὸν καὶ συνέπραξεν εἰς τὴν ἀναζωπύρησιν τῆς ἐλληνικῆς παιδείας. Ἀληθῶς ὁμως εἰπεῖν, ἂν ἡ τύχη ἐφιλοτιμεῖτο νὰ ἐπιθέσῃ τὴν κορωνίδα εἰς ἀπάσας τὰς προὔπαρχούσας τοῦ κράτους συμφορὰς, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκλέξῃ ἐπιτηδειότερον πρὸς τοῦτο ἡγεμόνα. Ἡ φοβερὰ ἐκείνη ἀφ' ἑνὸς κατὰ τῶν Φράγκων καὶ ἀφ' ἑτέρου καθ' ὅλων τῶν μεγιστάνων καταδρομὴ ἦτο πρόδηλον ὅτι θέλει ἐπισπάσει κατὰ τοῦ κράτους θυέλλας, καθ' ὧν ὁ Ἀνδρόνικος οὔτε καιρὸν εἶχεν οὔτε πόρους ὅπως ἀντιπροσάξῃ ἀποχρώσας δυνάμεις. Οἱ μὲν Λατίνοι ἀφορμὴν ἐξήτουν ἵνα ἐκδικηθῶσι τὰ παθήματα ὅσα ὑπέστησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ὅπως εἶχον τότε αἱ μεταξὺ τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς σχέσεις ἦτο εὐκολώτερον νὰ εὗρωσι πρὸς τοῦτο συνεργούς καὶ συμμάχους. Οἱ δὲ βυζάντιοι μεγιστᾶνες τὸ μὲν διωκόμενοι, τὸ δὲ οἰκοθὲν φυγόντες ἐκ τῆς βασιλευούσης, ἐξήτουν εἴτε δι' ἑσωτερικῶν στάσεων εἴτε διὰ ξένης συνδρομῆς νὰ ἀπαλλαγῶσι τοῦ τυράννου ἐκείνου καὶ ἐπὶ τούτῳ ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν κατέφυγον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Ἱεροσολύμων ἢ τὸν πρίγκιπα τῆς Ἀντιοχείας, ἄλλοι εἰς τὸν ἐν Ἰκονίῳ σουλτάνον καὶ εἰς τὸν Σαλαδδῖν, καὶ ἄλλοι εἰς διαφόρους τῆς Εὐρώπης ἡγεμόνας.

Εἰς δὲ τῶν ἀνεπιθῶν τοῦ βασιλέως Μανουὴλ Κομνηνοῦ, ὀνόματι Ἀλέξιος, ὅστις εἶχεν ἐξ ὀρισθῆ εἰς Ρωσίαν, δραπετεύσας ἐκεῖθεν καὶ διελθὼν λάθρα τὴν Μακεδονίαν, κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Σικελίας Γουλιέλμον Β'. Ὁ Γουλιέλμος Β' ἦτο ἀπόγονος ἡγεμόνων οἵτινες πλέον ἢ ἅπαξ ἐπεχείρησαν ἐπιδρομὰς κατὰ τοῦ ἀνατολικοῦ κράτους, καὶ ἐβου-